

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 8 K pol leta . . . 4 " četr let . . . 2 " posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " " dvakrat . . . 12 " " " " trikrat . . . 10 " za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovarša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Regulacija učiteljskih plač.

Poročal na XX. glavni skupščini „Zaveze“ v Gorici

Anton Pesek.

(Konec.)

IV.

Pozabiti pa ne smem še enega razloga, ki je najvažnejši. Če se da učiteljstvu dostojna plača, se povzdigne učiteljski stan k v a l i t a t i v n o. — Res je, da je učiteljstvo idealno in delavno nad vse, da ne dela le „kar velevala mu stan“, a res je pa tudi — in nič se ne bojim, tega odkrito povedati — da stoji še precejšen del malomarnosti ob strani ter gleda in se celo posmehuje, kako drugi delajo. To so tisti brezbrizneži, ki jim ni mar svetosti učiteljskega stanu, to so tisti najemniki, ki jim ni mar blagor njim izročene črede in jim tudi ni mar za stanovsko organizacijo. Ti so balast za naš vzvišeni stan, ti kratijo ugled vsemu stanu. Bojevniki za prosveto naroda je, žal, od leta do leta manj, množi pa se število tistih, ki nimajo poklica za naš stan, temveč so se le zaradi sile razmer vrinili v šole. In sramota je za XX. stoletje, da je učiteljski stan še nekak „refugium peccatorum“, ker nastavljajo se zaradi pomanjkanja učnih oseb bivši dacarji, organisti in ekstudenti za suplente. Žalostno dovolj, da sme tak suplent napraviti, ko je tri leta supliral, izkušnjo sposobnosti ter dobi plačo in pravice pravih učiteljev.

Pa tudi v drugem oziru trpi učiteljski stan kvalitativno zaradi žalostnih gmotnih razmer. Marsikateri nadarjen dijak ne gre v učiteljsko, mnogo jih je pa tudi, ki — ko dovrše študije — obrnejo učiteljskemu stanu hrbet ter se podajo drugam, kjer imajo lažje delo in bolje plačilo. Koliko izvrstnih moči se na ta način izgubi, ki bi lahko bili pastirji mladine, pionirji prosvete v pravem pomenu besede, na njih mesto pa pridejo najemniki. —

Gospoda moja, beda je slana za značaje. Če obrača mož plašč po vetru, ker se boji za svoj postranski zaslužek, če zaradi sile razmer gre in proda za skledico leče svoj možki značaj, je to sicer obžalovanja in graje vredno, a še večjo grajo zaslužijo tisti, ki so krivi teh silnih razmer.

Da se učiteljstvo povzdigne kvalitativno, mu je treba ne le višje izobrazbe, temveč tudi in sicer v prvi vrsti, da se draginji primerno regulirajo plače.

Kakršno učiteljstvo, taka mladina, kakršna mladina, taka bodočnost.

V.

Sila učiteljske bede je prikopala do vrha; razlogom, ki govore za regulacijo plač v smislu učiteljskih zahtev, se ni moči ustavljati, in pričela se je neka akcija, pa bojimo se, da le zato, da se nas nekoliko potolaži, javnosti pa nasuje peska v oči. A učiteljstvo se ne pusti več za nos voditi ter s kritičnimi očmi zasleduje vso akcijo, da spozna prave prijatelje od neprijateljev, odkritosrčne zagovornike ljudskih interesov od hinavskih spletkarjev.

Dežele, pravijo, ne moremo, država naj da. in tako trka vse avstrijsko učiteljstvo na državna vrata. Dosedanji uspeh akcije je ta, da je vlada obljubila, dati deželam nekaj v saniranje njih financ; a dati noče od svojega velikega prebitka — 146 mil. K — te hrani za

kanone in puške — temveč država bo dala deželam to, kar bo z zvišanjem davka na žganje šele izprešala iz — dežel.

Poglejmo pa, v kak položaj pride učiteljstvo. Najubožnejšim se hoče naložiti ta davek — zakaj finančni minister in njegovi vrstniki pač ne pijo žganja, temveč šampanjec in fine likerje — najnižjim slojem se hoče podražiti njih pijača, da se jih pahne v še večje ubožstvo, zakaj da bi opustili žganjepitje, če bo žganje tudi dražje, tega ne verjame niti finančni minister. Ker bodo morali dati več za pijačo, ostalo bo manj za hrano in ubožstvo bo še večje. V svoji nevednosti pa se bodo hudovali na šolo in učitelje ter bo v njih očeh šola še večje breme. Zakaj se pa oficirjem in drugim stanovom ne regulira plač s tako nepopularnim davkom?

In če se tudi zviša davek na žganje, bo imelo učiteljstvo bore malo haska od tega, ker dobe dežele le 40%, drugo pa pobaše država zase. Nikjer pa ni določeno, da bi dežele morale za regulacijo učiteljskih plač uporabiti denar, ki ga dobe od države v saniranje svojih financ, in navdaja nas zla slutnja, da bodo dežele našle toliko drugih lukenj, da jih zamaše s to državno podporo, da za učiteljstvo ne ostane ni beliča.

Koristi od zvišanja davka na žganje bodo imeli drugi, a zle posledice od strani ljudstva bo moralo čutiti učiteljstvo. Torej pa upravičeno zahteva in prosi učiteljstvo, naj bi se parlament zavzel za sklep, ki se je v enketi za saniranje deželnih financ na predlog odposlanca Eppingerja sprejel z večino glasov, da naj država pomaga deželam na ta način, da prevzame polovico stroškov za ljudsko šolstvo. Zanimivo in poučno je, da so zaper ta predlog glasovali le odposlanec Galicije, Nižje Avstrijskega, Tirolskega in — Goriškega, torej klerikalci iz vseh delov države. Zaključil pa je finančni minister ta posvetovanja s tem, da je izjavil, da baš omenjeni sklep, da naj prevzame država polovico stroškov za ljudsko šolstvo, ni izvedljiv in da njemu ni simpatičen. A če se bo ljudstvo zavzelo za sklep enketi in če se dobi v parlamentu večina zanj, zmehčalo se bo ministrstvu okamenelo srce, da bo odprl državno blaginjo sicer ne iz ljubezni do ljudstva in naklonjenosti do učiteljstva, pač pa iz strahu, da bi mu poslanci ne izpodmaknili mehkega ministrskega fotelja. V takih položajih postane tudi ministrom marsikaj simpatično, s čimer se prej niso mogli sprijazniti.

VI.

Ker imajo, žal, reakcionarci in šnopsfabrikanti pri vladi odločilno besedo, je naša slavna vlada sedaj še hnda nasprotnica regulacije učiteljskih plač. Za njo je samoobsebi umevno bilo, da je, ker je draginja narasla, regulirala plače drugim stanovom, nekaterim, n. pr. duhovnikom, celo iz lastnega nagiba in istotako hoče sedaj tudi iz lastnega nagiba storiti oficirjem, a učiteljem ne dovoli niti ne, da bi jim dežele iz lastnega dale. Ker je zadeva regulacije plač učiteljstva v Bukovini principalnega pomena za vse avstrijsko učiteljstvo, moram omeniti tudi to zadevo, ki kaže jasno, kako je naši vladi pri srcu blagor šole in učiteljstva.

V Bukovini je deželni zbor sklenil leta 1905. postaviti, s katero je uredil učiteljstvu plačo tako, kakor jih imajo uradniki 11. do 8. činovnega reda. Ta postava je dobila pred-sankcijo, deželni zbor jo je trikrat soglasno sklenil, in vendar jo je vlada po 2 1/2 letnem cincanju — zavrgla. Državi bi ne bilo treba po tej postavi plačati za regulacijo učiteljskih plač ni beliča, zakaj deželni odbor je poskrbel za zadostne virov, da bi se popolnoma pokrili stroški, ki bi jih imela dežela zaradi povišanih plač — in vendar vlada te zakonske predloge ni predložila cesarju v sankcijo.

Vidi se iz tega jasno, da imajo principalni nasprotniki šole, da imajo razni šnopsbaroni več vpliva na vlado nego avtonomen deželni zbor.

Nad vse zanimiva pa je nota, s katero je vlada odklonila omenjeno zakonsko predlogo, ker iz te note se vidi, kako srednjeveški nazori glede šole in učiteljstva še prevladujejo tam zgoraj.

Nota navaja: „Zakonska predloga o regulaciji učiteljskih plač se je sklenila 1905, takrat pa so bile plače državnih uradnikov nižje nego so sedaj (1908), ker so se jim lani povišale: in okoliščina, da so danes plače državnih uradnikov višje nego so bile l. 1905, ko se je sklenila zakonska predloga o regulaciji učiteljskih plač, baje jasno priča, da se regulacija učiteljskih plač ne sme postaviti na labilno podlago, da bi naj bila plača učiteljstvu enaka plači državnih uradnikov 10. do 8. činovnega reda. Ta moment so baje uvaževali doslej še vsi drugi deželni zbori, zakaj še nobeden ni reguliral učiteljstvu plač na podlagi plač državnih uradnikov. Ako se pa kaj takega dovoli bukovinskemu deželnemu zboru, se ustvari za druge dežele opasen precedens. Prezreti se pa tudi ne sme, da, če se dajo učiteljstvu enake plače kakor jih imajo državni uradniki, bi zbudilo to v ljudstvu močno nasprotje do lastnega položaja in ljudstvo bi izgubilo zaupanje do učiteljstva ter bi trpela institucija šole.“

Človek se mora za glavo prijeti, da so taki nazori sploh mogoči.

Ali ni vlada sama kriva, da je 2 in pol leta zavlačevala sankcioniranje te predloge? Naj bi jo bila 1905 takoj ali vsaj 1906 predložila v sankcijo, tedaj je še bila v nji določena plača učiteljstva enaka takratnim plačam uradnikov. Ali je učiteljstvo krivo, da so se med tem časom (1907) regulirale plače državnim uradnikom, da so se jim zaradi draginje morale regulirati? In sedaj se to navaja za razlog, da se je predloga o regulaciji učiteljskih plač odklonila! Ker so uradniki dobili med tem večje plače, torej se po nazorih naše slavne vlade ne sme učiteljstvu ničesar dati! To je kruta brezsrčnost!

Če se regulirajo učiteljstvu plače tako, da ima enake prejemke kakor državni uradniki 11. do 8. čin. reda, imenuje to vlada nevarno labilno podlago. Za Boga milega, stabilne podlage pa ni mogoče ustvariti nobeni regulaciji plač nobenega stanu, tudi ministrom ne, zakaj draginja vedno raste, in če hočete, da bodo stanovi, ki so vezani na fiksne letne dohodke, mogli izhajati, se jim

morajo plače od časa do časa draginji primerno regulirati! Seveda učiteljstvo bi radi prikovali na stabilno podlago kake predpostavne regulacije; da pa razmerno z draginjo raste beda učiteljstva, tega nočejo uvideti.

In ta opasni precedens! Tu se pač baje vlada sama sebe po zobeh. Če je moment o labilni podlagi res tako tehten, da so ga doslej še vse dežele uvaževale, se ni treba bati nikakega prejudica. Da se kaj pametnega ukrene, pač mora nekdo pričeti, in če se temu prvega zabrani izvršitev, bo našel posnemovalcev, če je to vladi všeč ali ne. Vidi se pa tu, kak strah vlada pred dobro situiranim učiteljstvom, ki bi posvetilo vse svoje moči šoli in ljudski izobrazbi.

Neverjetno pa je naravnost, da pravi vlada v omenjeni noti, da, če se dajo učiteljstvu enake plače kakor jih imajo državni uradniki bi zbudilo to v ljudstvu močno nasprotje do lastnega položaja in da bi izgubilo zaupanje do učiteljstva ter bi trpela institucija šole. — Po nazorih vlade raste torej zaupanje ljudstva do učiteljstva v tej meri, v čim slabšem gmotnem položaju je učiteljstvo; logično bi torej bilo, da ima ljudstvo tem več zaupanja do učitelja, čim več dolgov ima in čim bolj je zaradi tega odvisen od trgovca Petra in mesarja Pavla, od strica krojača in ujca čevljarja itd. Oj, ti srečni šolmašter iz starih časov, ki si prosjačil od kože do kože, ki si si godel po gostijah za požirek pijače, ki si nosil farovski gospodom jedila na mizo, da si dobil kako obrano kost, ki si snajil čevlje drugim, da si dobil za to brce, ki si bil zaradi svojega ubožstva v zasmeh vsi fari, do tebe je imelo po nazorih slavne avstrijske vlade v XX. stoletju ljudstvo največje zaupanje. In tudi sedanje učiteljstvo se hoče potisniti v tak položaj, da ne izgubi ljudstvo zaupanja do njega in da ne trpi institucija šole kaj ne?!

O, ironija, pikra ironija! Ali se vlada na ta način ne norčuje očitno iz učiteljstva in institucije šole! Napredne stranke, ali ne čutite udarca v obraz, če razvija vlada take nazore in dela po njih?! Ali je že klerikalizem res vse omamil in udaril s slepoto?!

Da človek toliko velja, kolikor plača, velja le za druge stanove in ne tudi za učiteljstvo. Potrebno je zvišati plače oficirjem, da morejo reprezentirati prvi stan, a učiteljstvo je treba opraviti z beraško palico, da dobi zaupanje ljudstva, za povzdigo vojne je potrebno, da se povišajo plače oficirjem, a institucija šole bi trpela, če bi učitelji ne stradali!

Kak vrišč bi nastal, če bi bila vlada odklonila zvišanje plač duhovnikom z motivacijo, da bi povišanje zbudilo v ljudstvu močno nasprotje do lastnega položaja in bi tako izgubilo zaupanje do duhovništva ter bi zaradi tega trpela institucija sv. katoliške cerkve!

Da, da, učiteljstvo je pastorka v naši državi — učiteljstvo je Prometej, ki se ga mora vkovati in izročiti kragulju — bedi, ki kljuje srce od zore do mraka, od mraka do dne, ker razširja ta Prometej luč prosvete.

Toda, gospoda, ne igrate se z ognjem, glad napravi iz pohlevne ovce divjega volka! Tudi učiteljstvo ima moč, in to svojo nemalo moč bomo uporabili, da odpremo ljudstvu oči, da uvidi kako se frivolno igra z ljudskimi koristmi in kako se ironizira svetinje

narodne prosvete! Zoper tako ostudno razredno politiko vsi na krov!

Proletarci smo, in naj pomnijo tisti, ki nam ne privoščijo skorjice kruha, da beda z družisiromake. Delavci proletarci simpatizirajo z nami, z učitelji svoje dece, z nami, s svojimi sotrpini, in razumno ljudstvo ve, da so naše zahteve njemu v prid, in to že danes lahko z gotovostjo povem, če pojdejo preko naših zahtev na dnevni red, pride vihar, da bo vlada morala ugoditi našim zahtevam. Ker ne moremo štrajkati mi — zadeli bi le nedolžne otročiče in ne pravih krivcev — bodo štrajkali naši sotrpini za nas; ker ne moremo s pasivno resistenco ničesar izsiliti, bodo storili to naši prijatelji, in ker se ne upošteva našega glasu, jim bo zagrmel glas ljudstva.

Reklo se bo, da pretim, a jaz ne pretim, temveč le svarim, zakaj večina staršev bo končno vendarle uvidela, da more njihovo deco vzgojiti v značajne, neomahljive, samostojne misleče ljudi učiteljstvo, ne pa učitelj, kiga mori skrb za vsakdanji kruh in ki je zaradi [bede] odvisen od vsake sapice. Le značajan človek more značaje vzgojiti, le učitelj, ki nima skrbi za materialne zadeve, more posvetiti vse svoje moči šoli. Ta nazor bo slejkoprej pronikel v maso naroda, in tedaj se vlada ne bo upala tako mačehovsko ravnati s šolo in učiteljstvom.

Tovariši, tovarišice, na delo med ljudstvo, da ga probudimo; to in edino to je pot k naši rešitvi!

Čestiti zborovalci, navedel sem razloge, ki govore za naše zahteve, opustil pa tudi nisem onih razlogov, ki se navajajo zoper naše zahteve, presodite torej, ali so naše zahteve upravičene ali ne.

VI.

Narodni učitelji smo, in ker je slovensko učiteljstvo vselej izvršilo svojo dolžnost napram svojemu narodu, sme pač zahtevati, da stori slovenski narod svojo dolžnost do svojega učiteljstva, ko to potrebuje pomoči naroda. Pa ne le zaradi učiteljstva, temveč že tudi zaradi samega sebe bi se moral slovenski narod zavzeti za regulacijo učiteljskih plač.

Toliko govore in pišejo, kako smo Slovenci zaostali, kako nam je na vseh koncih in krajih treba, da se ojačimo napram tujim navalom. Vseposvods kaže na učiteljstvo, češ, delujta za napredek naroda, dajte za to in ono ter podpirajte moralno in gmotno to in ono velevažno narodno institucijo.

Slavna gospoda brez nič ni nič, vsako delo stane; delo v družtvih stane, izobraževalno delo stane, obrambno delo stane; časopisi i. dr. niso zastoj, in pri svoji beraški plači mora učitelj vsak vinar prej desetkrat obrniti v roki, preden ga izda. Učiteljstvo ima že danes toliko stanovskega in narodnega davka, da pač pri najbolji volji ni mogoče ga povišati in naj je še tako potreben.

Ko bi se dalo za vsak stan v odstotkih določiti, koliko da od svojih dohodkov v narodne namene, bi morali uvrstiti učiteljstvo pač v prvo vrsto, zakaj tako visokih odstotkov bi ne mogel izkazati pač noben stan. Če da advokat, trgovec, veleposestnik i. dr. na leto n. pr. 100 K v narodne namene, to ni tako velik odstotek od njegovih dohodkov, kakor pa če da ubožen učitelj 20 K od svoje beraške plače.

Izboljšate učiteljstvu plače, stem okrepite velevažen faktor za narodovo prosveto. Učiteljstvo, ki bo rešeno mučnih skrbi za vsakdanji kruh, bo z veseljem vse večji merinego doslej posvečalo svoje moči prosvetnemu delu, delu za probujanje in napredek naroda.

Kot rodovinski oče omenim, da je še z nekega drugega stališča narodna dolžnost rodoljubov, da se zavzamejo za regulacijo učiteljskih plač. — Slovenci smo mal narod in skrbeti moramo, da se naša mladina kar najbolje odgoji, da dobimo čvrst naraščaj po znanem reku: Če nas je malo, pa bodimo ti bolj čvrsti. — V neki kulturnoslovstveni zgodovini Nemcev sem čital: „Sinovi duhovnikov (namreč protestantovskih) in učiteljev so si pridobili največ zaslug za preroditev našega naroda. Duhovskim in učiteljskim sinovom in hčeram se ima nemški narod zahvaliti za svojo kulturno in narodno moč. Duhovniki in učitelji so, ker so bili sami izobraženi in prepo-

jeni z narodnim duhom, vzgojevali svojih držav in gre toliko potrebnega denarja v tuje dežele, medtem ko ga doma primanjkuje na vseh koncih in krajih. Tisti, ki hujskajo ljudstvo zaradi regulacije učiteljskih plač, pač niso prijatelji ljudstva, temveč ljudski sleparji in sebični demagogi so. Upamo pa, da pride ljudstvo do spoznanja ter posveti takim krivim prerokom tja, kamor spadajo.

Stojimo pred veliko odločitvijo, in naše oči so uprte v parlament na Dunaju. Slovenska javnost, podpiraj nas v tej borbi, da se zadeva ugodno odloči. Slovenski časopisi naj nas podpirajo predvsem in se zavzemajo za naše zahteve; društva, krajni, okrajni in deželni šolski sveti, županstva, okrajni zastopi in druge korporacije naj sklenejo resolucije, da zahtevajo, da naj državni zbor k § 55. državnega šolskega zakona sklene še ta pridelek: „Kot minimalni dohodki učiteljstva imajo veljati isti dohodki, ki jih imajo državni uradniki pri plači in penziji vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega reda.“

Take resolucije se naj objavljajo v časopisih, pošljejo se pa tudi naj poslancem in ministrom.

V resolucijah se naj tudi zahteva, da naj država prevzame polovico stroškov za ljudsko šolstvo.

Velesenjeni gospodje poslanci, ne bom vam delal nikakih poklonov, temveč rečem, da slovensko učiteljstvo pričakuje, da boste naše zahteve z vso vnamo zastopali. Uvažujte prej citirane besede Havličkove. Naša hvaležnost in plačilo naroda vam ne izostane. —

VIII.

Če država učiteljstvo odslovi, mora to iznova beračiti, kar je ponižujoče; regulacija se zavleče, in beda se poveča; ker dežele ne bodo zadostno izboljšale učiteljem plač, se čez nekoliko let mora iznova začeti beračenje za zvišanje plač. Če se učiteljstvu definitivno ne regulirajo plače, izgubi ugled pri ljudstvu, izgubi pa tudi veselje do dela in škodo ima — narod.

Cesarjev jubilej se naj praznuje z dobrodelnostmi za otroke, regulacija plač učiteljem je tudi dobrodelnost za otroke in parlament ne more na lepši način ovekoveti šestdesetletnice vladanja presvetlega vladarja, kakor da definitivno regulira učiteljem plače, da sklene k § 55. drž. šol. zakona dodatek: „Kot minimalni prejemki učiteljev imajo veljati oni prejemki, ki jih imajo državni uradniki pri plači in penziji vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega reda“ in da sprejme Eppingerjev predlog, da naj država prevzame polovico stroškov za ljudsko šolstvo.

Tovariši, tovarišice, ne vdajamo se sicer nikakim iluzijam, pa tudi puške ne vrzimo v koruzo, temveč vsi na krov, vsi na delo med ljudstvo! Imejmo puške nabasane in sablje pripasane, in zmaga mora biti prejšnje naša!

Predlogi in resolucije:

I. Učiteljstvo, zbrano na XX. skupščini „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ dne 7. septembra 1908 v Gorici prosi in zahteva, da slavni deželni zbor:

a) sklene k § 55. državnega šolskega zakona iz leta 1869 pridelek: Kot minimalni dohodki učiteljev na ljudskih šolah imajo veljati tisti dohodki, ki jih imajo pri plači in penziji državni uradniki vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega reda;

b) naj sprejme Eppingerjev predlog, da naj država pomaga deželam sanirati deželne finance na ta način, da država prevzame polovico stroškov za ljudsko šolstvo.

II. Od državnih poslancev pa slovensko učiteljstvo pričakuje in jih prosi, da se z vso vnamo zavzame, da se uresniči a) in b) resoluciji.

III. Slovensko javnost, to je časopisje in korporacije, pa prosi slovensko učiteljstvo, da pokaže naklonjenost do učiteljstva in šole ter skrb za narodno prosveto in narodov napredek s tem, da se zavzema za naše zahteve, da z resolucijami zahteva od državnih poslancev in od visoke vlade, da se učiteljstvu definitivno regulirajo plače s tem, da se jim da take dohodke pri plači in penziji, kakor jih imajo državni uradniki vsakokratnega XI. do VIII. činovnega reda.

Narodna misel.

Piše koroški tovariš.

(Konec.)

Najveselejši pojav v novodobnem kulturnem življenju Slovencev je narodno-radikalno dijaško gibanje. Zares lepe uspehe je že rodilo in duh narodni, a trezni ter delavnost, ki vlada

v vrstah narodno-radikalnega dijaštva, sta nam jamstvo, da bo mlajša inteligenca bolje nego sedanja razumevala in izvrševala svojo kulturno nalogo. Voti in navdušuje ga narodna misel, a potom izborne organizacije si je delo tako razdelilo, da najskromnejši najde svojim silam primeren delokrog. Kajpak je najti v vrstah narodno-radikalnega dijaštva še dovolj neso-glasja glede smotrov, ki ga zasleduje, in sredstev, ki se jih poslužuje, a to je umljivo, saj si v kratkem času svojega gibanja ni moglo še priboriti popoldne jasnosti svojih načel. Zato se nam ni čuditi, ako del nar.-rad. dijaštva čuti potrebo, poudarjati, da smatra poleg narodne misli svobodno misel kot drugo vodilno idejo, prvi enakopravno in enakevredno, da stoji nekateri celo v službi izvestnega svobodnomiselnega gibanja. Nadaljuje resno in vztrajno proučevanje narodnih eksistenčnih vprašanj in potreb dovede dijaštvo gotovo do globjega razumevanja narodne misli, do spoznanja, da je v le tej edini naš spas in naša bodočnost.

Baš od slovenskega učiteljstva je spričo priznanega njegovega idealizma pričakovati, da bo od dijaštva započeto delo nadaljevalo, program le-tega razširilo in izpopolnilo, svoje bogate izkušnje in sile z istim navdušenjem in z isto požrtvovalnostjo kakor dijaštvo udinjilo narodnemu delu, proučevanju in reševanju narodnih eksistenčnih vprašanj, poglobljanju narodne misli in doslednem izvajanju narodnih načel.

Ni možno na tem mestu očitati kulturnega delokroga slovenskemu učiteljstvu, govoriti o njega bodočih nalogah in smotrih, o sredstvih v njih dosego. Dotaknem se naj le enega vprašanja, da dokažem opravičenost svoje želje in svojega poziva po obsežnejšem, globlje zasnovanem, sistematičnem kulturnem delu, te e vprašanje narodne vzgoje.

Priznajmo, da se je to vprašanje razmerne važnosti med nami vse premalo razmotrivalo, da se je za narodno vzgojo slovenske mladine mnogo premalo storilo.

Obsežno je vprašanje narodne vzgoje in globoko.

Prava narodna vzgoja zahteva, da vzgajamo v mladini globoko zavest odgovornosti, zavest dolžnosti v moralnem in duševnem oziru napram narodu. Ona zahteva, da ustvarimo podlago zdravemu življenjskemu naziranjju s tem, da zbujamo veselje do življenja, veselje in pogum do dela ter globoko antipatijo do mračnjaštva in tesnosrčnosti. Dandanes mnogo pišejo o umetniški vzgoji mladine; je to samo del narodne vzgoje, zahtevajoče, da ustvarimo čim živeje stike med mladino in med ustvaritelji in nositelji narodne kulture, to so pisatelji, pesniki, umetniki, znanstveniki, narodni prvoborilci. Mladina naj spoznava in vzljubi narodne velmože, naj se navzame njih duha in nazorov. V to svrhu ji moramo podati proizvode naših pisateljev, pesnikov, umetnikov v dobri izberi, poskrbeti ji moramo zanimive živatopise, slike, kipe naših slavnih mož. Potom slik, potopisov in na izletih jo moramo seznaniti s krasotami naše domovine. Trajna, globoka, požrtvovalna ljubezen do domovine in naroda mora biti sad narodne vzgoje.

Kakor je razvidno, je treba v svrhu globlje narodne vzgoje sredst v, navodil, iniciative. Od kod naj to vzamemo?

Iz lastne moči si potrebno ustvarimo!

Menda si niti ne sanjamo, koliko sil spi v naši organizaciji. Koliko je mladih, čilih moči, ki bi rade delale, ako bi jih kdo vodil, ako bi jim kdo odkazal delokrog. Kaj bi se potem naše organizacije dalo izvesti, ako bi se našli organizatorični talenti s potrebno iniciativo in duševnim obzorjem! Upam, da jih imamo v svojih vrstah in da stopijo čimprej na plan ter v okviru obstoječe organizacije združijo vse delavne sile v svrhu smotrnega dela (v smislu pravega narodnega napredka) v znamenju narodne misli, ki jih bo vodila, da bo njih delo enotno in uspešno.

Taka organizacija bi lahko mnogo več storila za našo samouobrazbo in za naš ugled, da, tudi na poljudno-znanstvenem polju, na katerem je pri nas tolika suša, bi lahko kaj zglednega ustvarili, ako bi dajalo nadarjenim tovarišem, oziroma tovarišicam navodila in sredstva, da se temeljito naobrazijo in pogloblje v svoji stroki da bi bili svoj čas v stanu v posebe za ta namen ustanovljenem poljudno-znanstvenem in narodni vzgoji posvečenem listu sodelovati in poročati o napredku na polju

Dalje v prilogi.

Najboljše klavirje

prvovrstnih dunajskih tvornic in harmo-
nije amerikan. sistema prodaja in izposoja
Alfonz Breznik, učitelj „Glasb. Matice“
136 Ljubljana, Gradišče 11. 52 15

Slavnemu učiteljstvu se priporoča
stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak
petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča
38 12—9 **M. Rozman.**

Za krasno knjigo Gregorčičeve POEZIJE

katero je ravnokar izdala Mohorjeva dru-
žba, sem priredil

elegantne platnice

za nizko ceno 60 vin., s pošto 70 vin.
Priporočam se za vsakovrstna knjigo-
veška in galanterijska dela.

IV. BONAČ, Ljubljana.

Velika zaloga šolskih in pisarni-
ških potrebščin. 174 6—2

Naročajte in priporočajte šolske zvezke

slovenskega izdelka!

Založnik **A. Slatnar** v Kamniku.

Zaloga v Ljubljani pri V. Kenda,
V. Petričiču, Fr. Igljuču in dr. ter pri
trgovcih po deželi. 147—12 (8)

VERONIKA KENDA

v Ljubljani

na Dunajski cesti števil. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom.
šol. vodstvom in učiteljstvu svojo
veliko zalogo pisalnih
in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir
raznih vrst v vseh predpisanih veli-
kostih. pisalni in pismeni papir,
zavitke različne velikosti. veliko iz-
biro peres, držal, svinčnikov, gu-
mic, krede, črnila, barvic, ravnil,
ter vseh v to stroko spadajočih
predmetov. 157 52—8

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest.
Moško, žensko, otroško in perilo za novo-
rojence se po meri izdeluje solidno in
najceneje. — Platno vseh širin za telesno
in posteljno perilo, namizni prti, serviete,
garniture za kavo, bele in barvaste, bri-
salke, žepni robci, brisalne rute, šifon,
širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo
na ogled. — Švicarske vezanine.

Strogo solidno blago. Niske stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

175 52—1 Kolodvorske ulice št. 8.

P. n. učiteljstvu in sl. občinstvu se
priporoča

Kavarna Evropa

v Ljubljani, na Dunajski cesti.

Na razpolago je „Učiteljski Tovariš“
in vsi drugi slovenski in velika
izbira tujih časopisov. — Za točno
postrežbo in dobro pijačo je kar
najbolje preskrbljeno.

Anton Tonejc,

27 26—22 kavarnar.

Angleško skladišče oblek
Ljubljana, Glavni trg 5.
Največja zaloga in izbira oblek za gospode
in dečke, sportnih oblek, površnikov,
dežnih plaščev in zimskih sukenj.
Obleke in površniki, kakor tudi damski ko-
stumi se izdelujejo po meri in najnovejšem
kroju.
Ne zadrževanje se pošilja na izbirno tudi brez povzročila.
V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.
Jako nizke cene. **O. Bernatović.**

30 24—16

Cenovnik zastoj in poštne prosto.
Največja in najbogatejša tvorniška zaloga
priznana pravih švicarskih

Union-ur

31
52—43

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik
za vso Kranjsko, ter zastopnik **ur Schaff-
hausen, Klassig in Glashütte.**

Velika zaloga zlat-
nine, srebrnine in
dragocenih kamnov,
kakor blaga od
srebra in kinasrebra

Fr. Čuden
urar in trgovec
v Ljubljani

Prešernove ulice

nasproti frančiškanskemu samostanu.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in dru-
gemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,
šolskih knjig, pisalnega in risalnega
orodja, umetnin, trgovskih knjig, raz-
glednic itd. 17 26—22

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprog, s čimer ji na-
pravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno
za krilo. Čujte, kaj piše gos. učite-
ljica Friš-ova iz Slatenice: „Jaz sem
popolnoma zadovoljna; v dokaz služi
to, da sem izmed osem kosov, ki
ste mi jih poslali na izbir, izbrala
sedem.“

A glejte, kako so cenene:

1 kos sukna za celo stopanjo krilo [K1-90] 2—
1 „ „ kuhinjsko „ „ 2—
1 „ „ vrtno „ „ 240
1 „ „ „ lepše „ „ 3—
1 „ „ „ prav lepo „ „ 340
Naročite takoj po povzpetju od tvrdke

Adolf Buchta v Kamenci, p. Šadek v
Poličky, Češko. 113 26—12

Odlikovana
Prva kranj. tvornica klavirjev
Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5
blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa pod-
nebja solidno narejene pianine, klavirje
in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna od-
plačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in
računijo najceneje. 28 52—38

Največja tvornica na jugu Avstrije
Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.

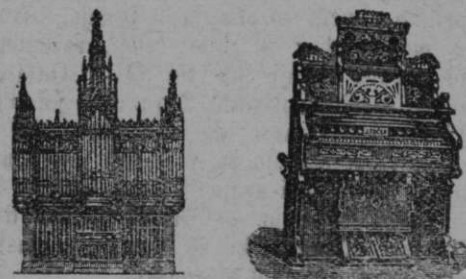
Odlikovana z zlatim zaslužnim križem s krono.

C. kr. privil. tovarne

orgelj in harmonijev

Jan Tuček, Kutna gora

(Češko) 25 26—22

stavi in dobavlja orglje vseh velikosti, sistemov
in slogov, harmonije s stiskalnim in sesalnim
sistemom (Cottage-orglje), klavirje in pianine
najmodernejših konstrukcij.

3 do 5letna garancija. Ustanovljene l. 1869.

Nizke cene. Tudi na obroke.

Tovarna je postavila že nad 6000 instrumentov.

Ilustrirane prospekte orgel, cenike harmonijev in
klavirjev gratis in franko.

RETTIG-ova ŠOLSKA KLOP je klop prihodnosti!

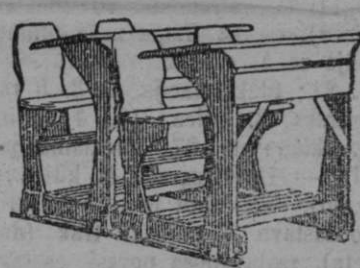

Temeljito snaženje šolskih tal,
in prahu, učenčevemu zdravju
najprikladnejše sedenje.

Pravico za izd-lovanje RETTIG-ove
klopi ima in vsa pojasnila daje

Fran Burger 177
26 1

mizarski mojster v Spod. Šiški.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, pro-
daja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in bar-
vani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice,
črnilo itd. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete,
učiteljstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitniške zastope, hranilnice, posojilnice,
odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli. — Štambilje, vignete. — Zavitke
za urade v vseh velikostih. — Ceniki brezplačno na razpolago. — Dobro blago
in točna postrežba. 176 52—1

C. in kr. dvorni
založnik

papežev dvorni
založnik

odlikovani
lekarnar

Gabrijel Piccoli

v Ljubljani, lekarna „pri angelju“, Dunajska cesta

priporoča sledeče izkušene izdelke:

Želodčna odvajalna tinktura krepča želodec, vzbuja slast ter pospešuje prebavo in odprtje
telesa 1 steklenica 20 h. — **Železnato vino** krepča malokrvne in nerodne osebe ter
bledične in slabotne otroke. Polilitrska steklenica 2 K. — **Salmijakove pastile** olajšujejo
hripavost, razkrajajo sliz. 1 škatljica 20 h. — **Malinčev sok**, izboren naraven izdelek.
Pomešan z vodo da za zdrave in bolne prijetno, žejo gasi in zdravo pijačo. 1 kg
steklenica K 1:50. — **Antirheumon** (cvet proti trganju) je najboljšo sredstvo zoper
reumatične boli. Bolni udje odrgnejo se s tem trikrat na dan. 1 steklenica 50 h.

Na razpolago je mnogo zahvalnih pismen. Ceniki se razpošiljajo brezplačno in franko.

Naročila se izvršujejo točno po povzpetju. 16 26—25